

Chambre des Représentants		Kamer der Volksvertegenwoordigers	
Session de 1929-1930	N° 118		Zittingsjaar 1929-1930
PROPOSITION DE LOI, N° 306 (1926-1927)	SÉANCE du 20 Février 1930	VERGADERING van 20 Februari 1930	WETSVOORSTEL, N° 306 (1926-1927)

PROPOSITION DE LOI

relative à la réparation des dégâts causés par le gibier
et plus spécialement par les sangliers.

RAPPORT

FAIT, AU NOM DE LA SECTION CENTRALE ⁽¹⁾,
PAR M. **MERGET**.

MADAME, MESSIEURS,

Votre Commission était chargée d'examiner deux propositions apportant des modifications à la loi sur la chasse du 4 avril 1900.

Elles sont relatives: la première, à la destruction des lapins sauvages; la seconde, à la réparation des dégâts causés par le gibier et, plus spécialement par les sangliers.

Etant donné la différence d'objet et de but qui les caractérisent, votre Commission a décidé qu'il y avait sagesse à vous présenter deux rapports distincts.

La proposition qui nous occupe, vise à obtenir pour le cultivateur, réparation des dommages causés à ses récoltes, par le gibier et plus spécialement par le gros gibier, c'est-à-dire le cerf et le sanglier.

Elle n'est ni parfaite, ni intangible. Mais, elle traduit un vœu légitime de l'opinion publique. Elle répond aux impérieuses exigences de l'intérêt général, de l'équité et de la paix sociale.

Il est inadmissible, en effet, que le cultivateur doive, plus longtemps, supporter le préjudice de déprédations ruineuses, du fait d'un gibier que les lois et les gardes protègent pour le plaisir du chasseur.

En ce qui regarde le sanglier, l'article 13 du Code rural et l'article 6bis de la loi de 1900 l'ont considéré comme un redoutable ennemi des récoltes, en le rangeant au nombre des bêtes fauves. Il n'est pas, sans intérêt de rappeler, ici, les mesures sévères édictées contre lui et qui sont toujours en vigueur.

Sans nous arrêter à la faculté qu'a l'occupant de le détruire, sur ses terres, au moyen d'armes à feu et

⁽¹⁾ La section centrale était composée de MM. Hallet, président; Merget, Poncelet, Beckers, Brassinne, de Montpellier et De Winde.

WETSVOORSTEL

betreffende het herstel der schade veroorzaakt
door het wild en, inzonderheid, door de everzwijnen.

VERSLAG

NAMENS DE MIDDENAFDEELING ⁽¹⁾, UITGEBRACHT
DOOR DEN HEER **MERGET**.

MEVROUW, MIJNE HEEREN,

Uwe Commissie was gelast twee voorstellen te onderzoeken tot wijziging van de jachtwet van 4 April 1900.

Zij hebben betrekking: de eerste op de verdelging van de wilde konijnen; de tweede op het herstel van de schade veroorzaakt door het wild en voornamelijk door de everzwijnen.

Wegens het verschil dat bestaat tusschen de doeleinden door beide voorstellen nagestreefd, heeft uwe Commissie geoordeeld dat het voorzichtig was twee afzonderlijke verslagen in te dienen.

Het voorstel dat ons bezighoudt wil aan den landbouwer herstel doen verleenen voor de schade aan zijn oogst veroorzaakt door het wild en voornamelijk door het groot wild, d. i. herten en everzwijnen.

Het is noch volmaakt noch onaantastbaar. Doch het geeft uiting aan een rechtmatigen wensch van de openbare meening. Het beantwoordt aan de dringende eischen van het algemeen belang, van de billijkheid en de sociale verstandhouding.

Het is inderdaad onaannemelijk dat de landbouwer langer de schade zou ondergaan van verwoestingen die duur komen te staan, en dit door wild dat de wetten en bewakers beschermen voor 's jagers genoegen.

Wat de everzwijnen betreft, hebben artikel 13 van de Landwet en artikel 6bis van de wet van 1900 ze beschouwd als een erge vijand van den oogst; en zij hebben ze gerangschikt onder het rood wild. Het is niet van belang ontbloot aan de strenge maatregelen te herinneren die tegen de everzwijnen werden ingevoerd en steeds van kracht zijn.

Zonder te blijven staan bij het recht van de landgebruikers om de everzwijnen te verdelgen op hun

⁽¹⁾ De middenafdeeling bestond uit de heeren Hallet, voorzitter; Merget, Poncelet, Beckers, Brassinne, de Montpellier en De Winde.

sans permis de chasse, reproduisons l'article 7ter de la loi de 1900 :

« Dans le cas où il serait constaté que la présence d'une trop grande quantité de lapins et de sangliers nuit aux produits de la terre, le Gouvernement pourra en autoriser la destruction. Il peut également l'ordonner en déterminant les conditions auxquelles l'exécution de cette mesure sera soumise. Dans ces cas, il a le droit de disposer des animaux tués, à moins que le titulaire du droit de chasse ne se le réserve en se soumettant au paiement des frais de destruction. »

Et pour donner à ces mesures, toute leur efficacité le Ministre de l'Agriculture déclarait, au cours des débats de la Chambre : « Avec les droits reconnus au Gouvernement par l'article 7ter, toutes les lenteurs préjudiciables disparaissent et le Gouvernement prévenu par télégramme de la brusque apparition d'une troupe de sangliers demandera d'urgence et au besoin télégraphiquement aussi, l'avis du Gouverneur et de l'agent forestier local et le jour même de la demande, s'il le faut, la destruction des sangliers peut être ordonnée.

» En cas d'inertie ou de mauvais vouloir des titulaires des droits de chasse, ou en cas d'urgence, des battues spéciales seront organisées sous la protection des agents et préposés de l'Administration des Eaux et Forêts, avec le concours de chasseurs et de traqueurs. De même, les cultivateurs lésés pourront être autorisés à s'introduire dans les bois des propriétaires riverains et d'y détruire, eux-mêmes, les sangliers. »

Ces mesures ont-elles donné les résultats appréciables? Nous répondons carrément **non** et nous en trouvons la preuve dans le fait que les plaintes ne sont pas apaisées. Au reste, la proposition qui nous occupe ne demande pas l'abrogation des dispositions en vigueur mais, elle recherche le moyen de les compléter.

Elle poursuit la réparation intégrale du dommage.

En ce domaine, la jurisprudence se borne à faire application des articles 1382 et suivants du Code civil. Elle est conforme aux règles du droit et nous n'y trouvons rien à redire, sinon qu'elle laisse presque universellement la situation sans remède. Rares sont, en effet, les cultivateurs qui ont, par ce moyen, conduit une action judiciaire à des résultats réparateurs.

Comment parer à cette carence?

Il a paru à votre Commission que le remède proposé était efficace. Il consiste dans le « renversement de la preuve ».

C'est le pivot du système : substituer, à l'obligation de prouver la faute, la présomption de responsabilité dans le chef du détenteur du droit de chasse.

Cette innovation s'est heurtée à des objections de

land, door middel van vuurwapens en zonder voorzien te zijn van een jachtverlof, willen wij artikel 7ter van de wet van 1900 overnemen :

» Indien blijkt dat de aanwezigheid van een te groot aantal konijnen of everzwijnen schadelijk is voor de veldvruchten, kan de Regeering de verdelging daarvan toestaan. Ook kan zij deze uitroeiing bevelen, met bepaling van de voorwaarden waaraan de uitvoering van dezen maatregel zal onderworpen zijn. In dit geval heeft zij het recht over de doode dieren te beschikken, tenzij degene, die het jachtrecht heeft, deze wil behouden onder verplichting de kosten van verdelging te betalen. »

Om deze maatregelen doeltreffend te maken, verklaarde de Minister van Landbouw, tijdens de Kamerdebatten: « Met de rechten bij artikel 7ter aan de Regeering toegekend, verdwijnt al de nadeelige traagheid en de Regeering, per telegram verwittigd van het plotseling opdagen van een troep everzwijnen, zal onverwijld, desnoods ook per telegram, het advies inwinnen van den Gouverneur en van den plaatselijken boschwachter; en, zoo noodig, zal dien eigen dag de vernieling der everzwijnen worden bevolen.

» In geval er slechte wil bestaat bij de jachteigenaars, of bij hoogdringendheid, zullen bijzondere klopjachten worden ingericht onder de leiding van de agenten en aangestelden van het Bestuur van Waters en Bosschen, met de hulp van jagers en drijvers. Ook zullen de benadeelde landbouwers machtiging kunnen bekomen om in de bosschen der belendende eigenaars te dringen en er zelf de everzwijnen te doden. »

Hebben deze maatregelen merkbare uitslagen opgeleverd? Wij moeten daar effenaf **neen** op antwoorden; zulks blijkt uit het feit dat er nog steeds klachten bestaan. Het voorstel dat wij behandelen vraagt de intrekking niet der bestaande bepalingen, maar enkel de aanvulling er van.

Het voorstel wil de geheele vergoeding van de schade bekomen.

Op dit gebied worden door de rechtspraak alleen de artikelen 1382 en volgende van het Burgerlijk Wetboek toegepast. Zulks komt overeen met de regelen van het recht; wij hebben daar niets tegen aan te voeren, tenzij dat aldus overal de toestand onveranderd blijft. Inderdaad weinige landbouwers hebben door dit middel langs rechterlijken weg schadevergoeding bekomen.

Hoe kan deze leemte aangevuld worden?

Uwe Commissie is van gevoelen dat het voorgestelde middel doeltreffend is; het bestaat in de « omkeering van het bewijs ».

De grondslag van het stelsel is : de verplichting van de schuld te bewijzen, vervangen door het vermoeden der aansprakelijkheid dat op den titularis van het jachtrecht rust.

Deze nieuwigheid is in hotsing gekomen met

droit dont il n'est pas possible de méconnaître la pertinence.

Cependant, elles ne sont pas décisives contre le système proposé parce que celui-ci s'applique à un cas circonscrit dont on ne pourra pas exciper pour en réclamer l'extension abusive, voire la généralisation.

Il est possible, nous en convenons, que le titulaire du droit de chasse actionné ne soit pas responsable parce qu'il pourra faire aisément la preuve que non seulement le sanglier ne gîte pas dans ses bois, qu'il n'est pas en surabondance, que sais-je, mais il lui appartiendra dans ce cas, d'appeler ses voisins en garantie.

Il est à supposer dès lors, que pour se soustraire à des ennuis sérieux, les intéressés auront recours au moyen le plus efficace et le plus commode qui indique : la constitution de caisses régionales d'indemnités qui seraient d'autres mutuelles d'assurance.

Remarquons, d'ailleurs, que l'inconvénient signalé ne surgira que lorsqu'on se trouvera en présence de dégâts occasionnés par les sangliers.

Le cerf est, en effet, plus sédentaire, son cantonnement plus facile à délimiter et partant la responsabilité plus aisée à établir.

Si la proposition rencontre les faveurs de la Chambre, elle aura, nous en sommes convaincus, d'efficaces résultats. Elle deviendra le moyen préventif le plus sûr pour limiter le nombre des gibiers malfaisants, sous peine pour les titulaires de droits de chasse qui s'obstineraient à en méconnaître la portée d'être soumis à la discipline des conséquences.

Souvent, ce n'est pas pour vendre ses produits, mais bien pour les utiliser que le cultivateur a semé. Il subit, par le fait du gibier, une véritable expropriation à laquelle s'ajoutent des ennuis immérités et les soucis de devoir se procurer, ailleurs, les denrées nécessaires.

C'est ce préjudice qui doit intéresser d'abord le législateur. Et le meilleur moyen d'y atteindre c'est de le mettre en situation d'obtenir facilement une légitime compensation.

La proposition semble de nature à atteindre ce but et à la faveur d'une procédure simple et rapide et peu coûteuse.

Votre section centrale l'a votée, à l'unanimité de ses membres. Nous la reproduisons ci-dessous.

Elle a l'honneur d'en proposer l'adoption à la Chambre.

Le Rapporteur,
JEAN MERGET.

Le Président,
MAX HALLET.

rechtsbezwaren waarvan men de juistheid niet kan miskennen.

Deze bezwaren zijn echter niet afdoende, vermits het stelsel van toepassing komt op een duidelijk omschreven geval dat men niet mag aanvoeren om er misbruik van te maken of de regeling algemeen te maken.

Wij geven toe dat het mogelijk is dat de in rechten betrokken titularis van het jachtrecht niet aansprakelijk is, omdat hij gemakkelijk het bewijs kan leveren dat niet alleen het everzwijn zijn leger niet heeft in zijne bosschen, dat het niet in overvloed aanwezig is, en wat weet ik nog, maar hij zal in dit geval zijne geburen tot vrijwaring kunnen oproepen.

Men kan dienvolgens veronderstellen dat, om zich aan ernstige moeilijkheden te onttrekken, de belanghebbenden het meest doelmatige en gemakkelijke middel zullen gebruiken aanduidende : de oprichting van gewestelijke vergoedingskassen, die een andere soort van verzekeringsmutualiteiten zouden zijn.

Merken wij overigens op, dat het aangewezen bezwaar zich alleen dan zal voordoen, wanneer men te doen heeft met schade veroorzaakt door de everzwijnen.

Het hert is inderdaad meer standwild, de plaats van zijn verblijf is beter af te grenzen en dus is de aansprakelijkheid gemakkelijker vast te stellen.

Wordt het voorstel door de Kamer gunstig onthaald, zal het, wij zijn er zeker van, doeltreffende uitlagen hebben. Het zal het zekerste voorbehoedmiddel worden om de hoeveelheid schadeverwekkend wild te beperken, op gevaar af voor degenen die het recht van jacht hebben en die in de miskennen er van zouden volharden, van aan de tucht der gevolgen onderhevig te zijn.

De vruchten die de landbouwer gezaaid heeft dienen vaak, niet om verkocht, maar om benuttigd te worden. Door het wild ondergaat hij eene echte onteigening waarbij nog onverdiende onaangenaamheden komen en de bekommering zich elders de noodige waren te moeten aanschaffen.

Met dit nadeel moet de wetgever in de eerste plaats rekening houden. En het beste middel om er toe te geraken is hem in de mogelijkheid te stellen gemakkelijk eene billijke vergoeding te bekomen.

Het voorstel schijnt dit doel te kunnen bereiken, met eene eenvoudige, vlugge en niet kostbare procedure.

Eenparig heeft uwe middenafdeeling het wetsvoorstel aangenomen, dat wij hieronder afdrucken.

Zij stelt aan de Kamer voor het op hare beurt goed te keuren.

De Verslaggever,
JAN MERGET.

De Voorzitter,
MAX HALLET.

PROPOSITION DE LOI

relative à la réparation des dégâts causés par le gibier
et plus spécialement par les sangliers.

(N° 306 de 1926-1927.)

ARTICLE PREMIER.

L'article 6bis de la loi sur la chasse est remplacé par la disposition suivante :

« Le sanglier est considéré comme bête fauve et l'occupant, ses délégués et ses gardes assermentés peuvent le détruire en tout temps et à l'aide d'armes à feu sans permis de port d'armes de chasse; les délégations devront au préalable, être dénoncées au bourgmestre ou à son délégué ».

ART. 2.

L'article 7bis de la loi sur la chasse est remplacé par les dispositions suivantes :

« Le titulaire du droit de chasse dans les bois et autres lieux dans lesquels existent des lapins, sangliers et autres gibiers quelconques, sera présumé responsable des dommages causés par ces animaux aux fruits, récoltes et plantations, quand celui qui se prétend lésé aura rapporté la preuve de l'existence, de la nature, de la cause et de la valeur du dommage, et aura établi quel est le territoire de chasse d'où provient immédiatement le gibier dévastateur.

« Le titulaire du droit de chasse ne sera déchargé de cette responsabilité que s'il prouve que loin d'avoir favorisé la propagation du gibier, il a pris, pour empêcher les dégâts, toutes les mesures possibles.

« Les indemnités pour dommages causés par les lapins aux fruits et récoltes seront portés au double.

« Celui qui se prétend lésé présente au juge de paix, soit verbalement soit par écrit requête indiquant ses noms, professions et domicile; ceux de la personne responsable ainsi que l'objet et la cause de la demande.

« Si la requête est présentée de vive voix, le juge en dresse procès-verbal. Dans la huitaine, il nomme un expert et, après avoir, en temps utile, fait connaître aux parties, par lettre recommandée, et au besoin par télégramme enregistré, le contenu de la requête ainsi que le jour et l'heure de la visite des lieux et de l'expertise, il se transporte sur les lieux accompagné de l'expert. Quand la demande est sujette à l'appel, il dresse procès-verbal des déclarations de l'expert, et, s'il y a lieu, de ses propres constatations,

WETSVOORSTEL

betreffende het herstel der schade veroorzaakt
door het wild en, inzonderheid, door de everzwijnen.

(N° 306 van 1926-1927.)

EERSTE ARTIKEL.

Artikel 6bis van de jachtwet wordt door de volgende bepaling vervangen :

« Everzwijnen worden als rood wild beschouwd en de gebruikers, hunne gelastigden en beeëdigde wachters, mogen ze te allen tijde verdelgen door middel van vuurwapens en zonder voorzien te zijn van een jachtverlof; de gelastigden moeten, voorafgaandelijk, aan den burgemeester of aan zijn afgevaardigde aangegeven zijn. »

ART. 2.

Artikel 7bis van de jachtwet wordt door de volgende bepalingen vervangen :

« Hij die het recht van jacht heeft in de bosschen en andere plaatsen waar konijnen, everzwijnen en om 't even welk ander gedierte aanwezig is, zal aansprakelijk worden vermoed voor de schade door deze dieren veroorzaakt aan de vruchten, oogsten en plantingen, wanneer hij, die beweerd schade te hebben geleden, het bewijs zal hebben aangebracht van het bestaan, den aard, de oorzaak en de waarde van de schade, en zal hebben vastgesteld van welk jachtgebied het vernielend gedierte rechtstreeks overkomt.

« Hij die het jachtrecht heeft zal van deze aansprakelijkheid slechts ontlast worden, wanneer hij bewijst dat, in plaats van de voortplanting van het wild te hebben bevorderd, hij, om schade te voorkomen, alle mogelijke maatregelen genomen heeft.

« De vergoeding voor schade, door konijnen veroorzaakt aan vruchten en oogsten, wordt op het dubbel gebracht.

« Hij die beweert schade te lijden wendt zich tot den vrederechter, hetzij bij mondeling, hetzij bij schriftelijke verzoek; hij vermeldt daarbij zijn namen, zijn bedrijf en zijne woonplaats, die van den verantwoordelijken persoon, alsook het voorwerp en de oorzaak van den eisch.

« Wordt het verzoek mondeling gedaan, dan maakt de rechter daarvan proces-verbaal op. Binnen acht dagen, benoemt hij een deskundige, en, na aan partijen, intijds, bij aangeteekenden brief en, desnoods, bij geregistreerd telegram, den inhoud te hebben doen kennen van het verzoek, alsook den dag en het uur van de plaatsopneming en van de schatting, begeeft hij zich ter plaatse, vergezeld van den deskundige. Betreft het een eisch waaromtrent beroep mogelijk is, dan maakt hij proces-verbaal op van de verklarin-

quant à l'existence, la nature, la cause et la valeur du dommage et quant au territoire de chasse d'où provient immédiatement le gibier dévastateur. Les parties sont invitées à faire connaître tous leurs moyens, au plus tard lors de cette descente. Le défendeur aura le droit de demander que ces constatations portent sur tout élément susceptible d'établir l'absence de toute faute en son chef; ces constatations figureront de même dans le procès-verbal.

» Si le demandeur n'aime mieux payer sur-le-champ la somme fixée par l'expert comme indemnité, conformément à la présente loi, ainsi que les frais, le juge renvoie la cause à une audience de la huitaine. Si l'une des parties ne s'est pas présentée,... (suite de l'article 7bis de la loi sur la chasse) ».

gen van den deskundige en, zoo daartoe redenen zijn, van zijn eigen waarnemingen, omtrent het bestaan, den aard, de oorzaak en de waarde van de schade en omtrent het jachtgebied van waar het vernielend gedierte rechtstreeks overkomt. Partijen worden uitgenoodigd al hare middelen te doen kennen, uiterlijk tijdens deze plaatsopneming. De verweerder zal gerechtigd zijn te eischen dat deze vaststellingen gelden voor al hetgeen van aard kan zijn; alle afwezigheid van schuld van zijnentwege te bewijzen; deze vaststellingen zullen eveneens in het proces-verbaal opgenomen worden.

» Zoo de eischer niet liever dadelijk de som betaalt, door den deskundige als vergoeding bepaalt, overeenkomstig deze wet, benevens de kosten, verwijst de rechter de zaak naar eene zitting binnen de eerstvolgende acht dagen. Is bij deze verwijzing... » (het overige zooals in artikel 7bis van de jachtwet).

HOUSIAUX.

JULES PONCELET.

J. MERGET.

MERNIER.

F. VAN DEN CORPUT.

P. DAVID.
